

DIN LEGĂTURILE LUI MILOŞ OBRENOVICI CU TARA ROMÎNEASCĂ

SAVA IANCOVICI

În cadrul problemei, prea puțin cercetată, a relațiilor româno-sîrbe în veacul al XIX-lea, un loc important va trebui să fie acordat lui Miloș Obrenovici, prinț domnitor al Serbiei (1814—1839; 1858—1860).

În decurs de aproape patru decenii, atât în anii când ocupă tronul Serbiei, cât și în anii când se găsește în exil (1839—1858), Miloș Obrenovici a fost strâns legat de Țara Românească prin interese economice de prim ordin.

El a fost mare negustor de sare și unul dintre marii stăpini de moșii în Țara Românească. Odată cu el, și datorită lui, apare un întreg grup de oameni care de asemenea cumpără sau ia în arendă pămînturi în țara noastră, acumulează aici capital și reprezintă elemente de frunte ale burgheziei sîrbești în ascensiune rapidă, după eliberarea parțială de sub jugul turcesc. Mulți dintre ei sunt fruntași politici sîrbi, ca: frații Alexa și Stoian Simici, Ilia Garașanin, maiorul Mișa Anastasievici și alții.

Materialele inedite referitoare la afacerile acestor oameni, mai ales ale familiei Obrenovici, sunt foarte bogate. Ele se află atât în arhivele sîrbești, cât și în arhivele românești. Materiale importante au existat în fondurile cancelariei prințului Miloș în Arhivele din Belgrad; o parte din ele au dispărut însă¹. În colecția de manuscrise a bibliotecii Universității din Belgrad există un fond al lui Miloș Obrenovici, care cuprinde o corespondență bogată a acestuia cu oamenii săi, aflați în Țara Românească².

În arhivele românești nu există un fond de materiale privind în mod special afacerile Obrenovicilor sau ale altor sîrbi care au stat în Țara Românească. Totuși materialul documentar referitor la activitatea economică pe care au desfășurat-o este foarte bogat, însă e dispersat în cele mai diferite fonduri.

Adunat laolaltă, acest material ar putea alcătui un tot și ar constitui o contribuție din cele mai de seamă la lămurirea unor aspecte interesante ale dezvoltării burgheziei sîrbești, după răscoala împotriva jugului otoman³.

¹ *Arhivist*. Organ Saveza Društava arhivskih radnika F.N.R.I., VII, 1957, nr. 1—2, p. 54.

² *Зборник Матице Српске*. Серија друштвених наука. 1954, nr. 6, p. 189—194.

³ Materialele privind familia Obrenovici pot constitui o completare serioasă la marea și prețioasa, dar neterminata monografie a lui M. Gavrilović: *Милош Обреновић*, књига I—III, Belgrad, 1908.

Cu ajutorul datelor cuprinse în aceste materiale se poate totodată adănci cunoașterea unor aspecte ale istoriei economice din Țara Românească.

Până la întocmirea unui studiu mai mare asupra acestei probleme, este util să scoatem la iveală cel puțin unele din aceste materiale mai interesante. Deocamdată ne oprim asupra cîtorva scrisori caracteristice ale lui Miloș Obrenovici, unele privind afacerea sării, iar altele referitoare la moșia sa Poiana.

Din corespondență purtată de Miloș Obrenovici cu casa Hagi Ianuș din Craiova, se pare că el s-a ocupat cu negoțul de sare încă de prin anul 1817. Însă abia în timpul războiului rusu-turc din 1828–1829 începe să facă afaceri mari cu sare. Din cauza războiului, care se desfășura pe teritoriul țărilor române și de-a lungul Dunării, o mare parte a Peninsulei Balcanice, adică ținuturile Serbei, Bosniei, Bulgariei și ale Albaniei au resimțit o lipsă acută de sare, cu care se aprovizionau din Țara Românească și al cărei import era acum întrerupt. Întreprinzătorul Miloș Obrenovici a știut să folosească foarte bine această situație în interesul său. Acceptînd cererea Porții de a asigura aprovizionarea armatei turcești cu alimente din Austria, Miloș a condiționat acest serviciu de acordarea monopolului de a furniza sare din Țara Românească pentru toate regiunile sus amintite. În acest scop, el încheie un contract cu casa baronului Ștefan Meitani, care în această vreme ținea oocupul ocnelor, adică exploatarea salinelor din Țara Românească¹. În anul 1831 însă casa Meitani, sindicul Meitanicesc, dă faliment, fapt care îi pune în mișcare pe creditori. Baronul Hristofor Sachelarie, care era unul din principaliii creditori ai lui Meitani², intervine pe lîngă autoritățile din Serbia, cerîndu-le să pună sechestrul pe sarea plasată acolo de casa Meitani³. Cum în afacerea sării din Serbia erau direct interesați trei negustori din Belgrad și Miloș însuși, el face demersurile necesare pe lîngă forurile de resort din Țara Românească. Despre aceasta este vorba în primele trei scrisori pe care le publicăm în anexă. Printre negustorii din Serbia, cumpărători de sare, se găsește și Alexa Simici, un colaborator apropiat al lui Miloș⁴. Aceasta explică de ce Miloș trimite cu împuñniciri în această afacere pe Stoian Simici, fratele lui Alexa⁵.

În scrisoarea din 11 aprilie 1833, Miloș expune chestiunea celor 70 mii galbeni dați cu împrumut vîstieriei Țării Românești, despre care în acea vreme a raportat pe larg consulul Austriei, Timoni⁶.

¹ Arh. St. Buc., Vornicia din lăuntru, secția I, dos. 1/1829.

² M. Obrenovici se cunoștea cu Hr. Sachelarie, având cu el și alte afaceri. În decembrie 1836, el cumpără de la acesta niște acareuri (Arh. St. Buc., Logofeția dreptății, dos. 6047/1836).

³ Arh. St. Buc., Divanul judecătoresc, secția comercială, dos. 2784/1831.

⁴ Peste cîțiva ani, în 1835, Alexa Simici este numit ministru de finanțe, apoi adjutant al lui Miloș. În 1849–1852, ocupa portofoliul justiției și al instrucțiunii. Ulterior a condus Ministerul de Interne, apoi Externele. Era unul dintre cei mai bogăți oameni din Serbia.

⁵ Stoian Simici, a stat în mai multe rînduri în Țara Românească. Prin 1818–1819 el este pandur la Mihail Gherman, trimisul lui Miloș la București. În anii 1835–1836 funcționează ca epistat al moșilor lui Miloș în Țara Românească. În 1840 face negoț cu sare, fiind unul din contracții ocnelor. Ceva mai tîrziu (1844) stăpînește aici moșile Ciocchina (Ialomița) și Strîmba (Vlașca).

⁶ Rapoartele lui din 10 iunie și 16 august 1833 (*Hurmuzaki*, XXI, p. 514–515, 521).

Miloș Obrenovici a acordat și alte împrumuturi vîstieriei Țării Românești, cum se vede din împuñnicirea ce o dă el agentului său la București, Mihail Gherman¹, ca să încaseze suma de 600.000 lei².

Din negoțul cu sare, Miloș Obrenovici a realizat mari cîștiguri, pe care apoi le-a investit în moșii. El a cumpărat în Țara Românească vreo 11 moșii³. Cele mai importante erau Herești (Ilfov)⁴ și Poiana (Dolj)⁵. La amîndouă Miloș avea conacuri în care a locuit cînd stătea în Țara Românească. Miloș Obrenovici, care nu admitea în Serbia formarea unor posesiuni întinse, asemănătoare moșilor din Țara Românească, se simțea totuși bine aici în calitatea de boier, proprietar de moșie, deoarece prin sistemul de exploatare feudală a țăranilor el putea să realizeze venituri în sumă de aproximativ 17.000 galbeni anual.

Epistații moșilor trimiși din Serbia sau recrutați dintre bulgarii aflători în țară⁶ și-au însușit întocmai și au aplicat metodele de exploatare de care se foloseau în general arendașii de moșii. Acest lucru se vede clar din jalbele de mai jos ale locuitorilor din Poiana, împotriva epistatului, Stevan Pazarat⁷, precum și din scrisorile lui Miloș sau dispozițiile pe care le dă el în pricina acestor săteni.

Scrisorile lui Miloș Obrenovici sunt caracteristice pentru cunoașterea unor aspecte ale relațiilor româno-sîrbe din prima jumătate a sec. al XIX-lea, precum și pentru atitudinea lui față de țara în care a realizat averi însemnate, el socotindu-se „ca un mădular aceluia pămînt”. Cele patru scrisori ale lui redată aici în limba sîrbă sunt interesante și din punct de vedere al limbii. Miloș, care nu știa să citească și să scrie, deobicei dicta scrisorile și dispozițiile sale secretarilor, care nu prea se încumetau să noteze altfel decît cum li se dicta. Unul dintre cei mai cunoscuți secretari al lui Miloș este chiar Păun Iancovici, care scrie „Impuñnicirea” redată mai jos.

Trebuie reținut și faptul că una dintre scrisorile în limba sîrbă este tradusă în românește de porucicul Macedonschi, adică de Pavel Macedonschi (fratele lui Dimitrie Macedonschi), participant la răscoala din 1821, iar în vremea aceasta tălmaci oficial de limbă rusă și, după cum se vede, de limbă sîrbă și probabil de limba bulgară, pe care de asemenea o cunoștea.

¹ M. Gherman, membru al unei familii de bancheri din Belgrad, de origină din Serez a avut misiuni din partea lui Miloș în Țara Românească încă de prin anii 1815–1816. A mers în misiuni diplomatice la Constantinopol și în Rusia. Avînd în Țara Românească interesele arătate, Miloș înființează în 1836 o agenție a Serbiei la București și numește ca prim agent oficial pe M. Gherman, care cunoștea țara, moravurile de aici, precum și afacerile lui Miloș (Arh. St. Buc., Vistieria, dos. 2003/1836; vezi și rapoartele lui Timoni în *Hurmuzaki*, XXI, p. 642–643, 646–647, 650–651).

² Este vorba de un împrumut acordat lui Al. Ghica. Cei doi domnitori se cunoșteau bine. În 1835 ei au avut o întrevedere la Poiana, unde au discutat problema traficului de sare.

³ Andreești, Tămășasca, Tămădău, Mavrodin, Moara Brăiloiului, Brezoaia, Căscioarele, Herești, Padina, Piatra și Poiana.

⁴ Cumpărată în iunie 1830 (Arh. St. Buc., ms. 1088, f. nr. 9627; ms. 907, pricina 278; „Revista de Istorie, Arheologie și Filologie”, vol. IX, p. 269).

⁵ Cumpărată în octombrie 1831 de la paharnicul N. Brăiloiu (Arh. St. Buc., Logofeția dreptății, dos. 4212/1831).

⁶ Unul dintre principalii administratori ai moșilor și agent particular pentru afacerile lui Miloș Obrenovici a fost bulgarul Dimitrie Mustacov, originar din Gabrovo.

⁷ Stevan Pazarat, epistat peste mai multe moșii ale lui Miloș. Din 1841 este însă urmărit de acesta pentru diferite nereguli, avînd loc și un proces între ei (Arh. St. Buc., Extrajudiciare, dos. 197/1844). Această St. Pazarat este trimis în 1863 pe lingă Al. I. Cuza.

Cele zece documente, date în anexă, arată cîteva aspecte ale procesului de acumulare a capitalului din comercializarea sării, precum și unele aspecte ale luptei de clasă desfășurată pe una dintre moșiiile mai importante ale lui Miloš Obrenovici în Țara Românească.

ANEXE

I

Craguevaț, 14 noiembrie 1831. Miloš Obrenovici, prinț al Serbiei, trimite la București pe Stoian Simici cu actele necesare pentru a lămuri chestiunea privind sechestrarea averii din Belgrad a baronului Meitani.

Ваше превосходительство!

Въ дополнение отношения моего къ Вашему превосходительству отъ 4 числа прошлого мѣсяца сентября сего текущего 1831 года, за № $\frac{2256}{365}$, касательно сект-

вестра на имъніе Барона Мейтани на счеть Валахского Правительства, честь имъю случаемъ симъ присовокупить, что я незамедлиль въ тотъ еще день приказать Бѣлградскому суду наложить таковой секвестръ на имъніе и контракты предпомянутого барона, находящіеся именно въ Бѣлград. Но, къ сожаленію моему, я принужденъ объявить нынѣ вашему превосходительству, что судъ сей 7 числа того же мѣсяца и года увѣдомилъ меня, что еще 29 числа мѣсяца Августа того же года, слѣдовательно прежде наученія предпомянутого моего приказанія, а на требование Г. Стояна Симича, наложилъ онъ секвестръ на имъніе означенаго Букареcтскаго купца, который письмомъ свимъ отъ 5 августа, подтвержденнымъ того же дня Императорско-Российскимъ Генеральнымъ Консульствомъ въ Букареcт, а за подписью Г. Коллежского Советника Котова, по сему самому предмету обратился къ братьямъ Симичамъ.

Доводя событие сие до свѣдѣнія Вашего Превосходительства и на усмотрѣніе, сколь основаны права преждеявившигося Барона Сакелларія на секвестръ имънія Барона Мейтани въ Бѣлградѣ, я, по общанію моему и съ нужными документами, честь имъю нынѣ отправить въ Букареcт Г. Члена Бѣлградскаго Суда Стояна Симича вмѣстъ съ Соломономъ Галфономъ, единимъ изъ заключавшихъ контрактъ о поставкѣ соли для Сербіи, на конецъ обезпеченіе своихъ выгодъ и расчетовъ съ Барономъ Мейтани.

Съ истиннымъ почтеніемъ и равною преданностю пребываю

Вашего Превосходительства,
Милостивого Государя,

покорнѣйшимъ слугою,

Милошъ Обреновичъ¹

князъ сербскій

№ $\frac{290}{437}$

Крагуевацъ
14 Ноября 1831.

[Traducerea românească contemporană]

Excelența Voastră!

Spre îndeplinire ofisului meu către Excelențile Voastre de la 4 septembrie trecut, cu № $\frac{2256}{365}$ în pricina secfestruirii averii baronului Meitani de către stăpinire Valahii, am

¹ Numele este scris de altă mână.

cinste a adaoga că tot într-acea zi am dat poroncă cătră giudecătoria din Belgrad spre a să secefestru averea numitului baron ce să va găsi în Belgrad, — dar sălit sănt a arăta Excelenții voastră cu mare părere de rău, că acea giudecătorie m-au înștiințat la 7 tot a acei luni¹, că încă de la 29 ale lunii lui august înainte primirii poroncii meli, s-au pus secefestru asupra averii baronului Meitani² de cătră baronul Sachelario³, după cerire dumnealui Stoian Simici, căci baronul Sachelario³ prin scrisoarea sa de la 5 august și după otношения urmată tot într-acea zi de la gheneralicescu Consulat al Rosii supt iscălitură d. colejshii sovietnic Kotov, întru această madea, s-au întors cu cerere cătră frații lui Simici. Făcind cunoscut această imprejurare Excelenții Voastră cu arătare că driturile baronului Sachelario întru secefestruire averii baronului Meitani cei de la Belgrad sunt temeinice. Fiindcă el cel mai nainte s-au arătat cu pretenția, eu am cinste a trimete acum la București pă d. cilenul giudecătorii din Belgrad Stoian Simici, cu documenturile trebuincioase, și pă Solomon Galfon contracchi, care s-au legat a testimatisi sare pentru Serbia, spre desfacere socotelilor cu baron Meitani.

Iscălit : Miloš Obrenovici
Cneazul Serbiei⁴

Tălmaci Kuničchi

Nº 2790
937

14 noiembrie 1831
Craguevaț

Arh. St. Buc., Vistieria, dos. 2887/1831, p. 512—513.

II

București, 17 decembrie 1831. Stoian Simici arată că a fost trimis de Miloš Obrenovici ca să lichideze socotelile celor trei negustori din Belgrad cu baronul Meitani, pentru sarea contractată.

Reçu le 20 novembre 1851, No. 962

Ваше превосходительство,
милостивый государь!

Его свѣтлость князь сербскій Милошъ Обреновичъ назначилъ менѣ отправиться въ Букаресть, для окончанія счетовъ между покупщиками солы по контракту, Алексіемъ Симичемъ, Маркомъ Алшехомъ и Соломономъ Халфономъ съ Г. Барономъ Мейтаномъ. Въ слѣдствіе, порученія сего я стараюсь привести въ исполненіе. При томъ обявили мнѣ речени покупщики что паденіе г. Барона Мейтани довело ихъ не въ состояніи въ предѣлъ исполнить контрактъ ихъ съ Барономъ Мейтаніемъ, которое въ свое время отнеслись и сами къ нему о томъ. И по сему я долгомъ считаю на себя довести о семъ до свѣдѣнія вашего превосходительства.

Съ истинимъ високопочтаниемъ и таковою же преданостію имѣю честь бить

Милостивый Государь
Вашего Превосходительства
всепокорнѣйшимъ слугою
Стоянъ Георгіевичъ Симичъ

№ 9

17-го декабря
1831-го года
Бухарестъ.

¹ In textul original, în continuare: și același an (ntradus).

² In textul original, în locul cuvintelor: baronului Meitani, cuvintele care înseamnă: numitul negustor bucureștean.

³ In textul original nu este menționat numele lui Sachelario, ci se subînțelege.

⁴ In textul original: Cu adevărat respect și devotament rămân milostive doamne, a Excelenței Voastre prea plecată slugă, Miloš Obrenovici, cneazul Serbiei.

[Traducere:]

Primit la 20 noiembrie 1831

Excelența Voastră,
Milostive doamne!

Luminăția sa prințul Serbiei, Miloș Obrenovici, m-a trimis în București în vederea lichidării socotelilor ce le au cumpărătorii sării prin contract, Alexa Simici, Marco Alșeh și Solomon Halfon cu baronul Meitani. Prin urmare eu mă străduiesc să îndeplinească această poruncă. Numiți cumpărători mi-au arătat că falimentul baronului Meitani i-a pus în situația de a nu fi în stare să împlinească în viitor contractul încheiat cu baronul Meitani și că la timpul său ei i-au vorbit lui și personal despre aceasta.

De aceea eu consider ca o datorie a mea să aduc acestea la cunoștința Excelenței voastre.

Cu adevărat respect și cu adevărat devotament, am onoare a fi, milostive doamne, prea supusă slugă a Excelenței Voastre.

Stoian Gheorghievici Simici

Nº 9

La 17 decembrie 1831

București

Arh. St. Buc., Vistieria, dos. 2887/1931, b. 515.

III

Craguevaț, 24 ianuarie 1837. Împuternicirea dată de către Miloș Obrenovici agentului său la București, M. Gherman, să ridice suma de șase sute mii lei ce i-o datorează vistieria Țării Românești.

Полномочие

Имъя право по условию займа учиненного мною Его свѣтлости Господарю и князю Валахскому Александру Гикѣ, получить изъ Вистиаріи Княжества Валахії сумму отъ шести сотъ тыщи левовъ по Валахскому курсу, наличными деньгами, принадлежащую по нынѣ ему, Господарю, отчасть въ силу путевыхъ его издережекъ въ Константинополь, отчасти же въ зачетъ предосъдѣдный трети жалуемаго ему оклада, симъ облекаю я Господина совѣтника и агента моего въ Княжествахъ Валахії и Молдавії, Михаила Федоровича Германа, въ полномочіе принять сумму сию на свои руки.

Крагуевац, 24-го іанваря 1837 года.

М. П.

Подписанъ:

Милошъ Обреновичъ
князь сербской.

Pour copie conforme, Gavrilovits, secrétaire

По княжескому повелѣнію
Паунъ Янковичъ
Княжескій Секретарь

[Traducere românească contemporană]

Tălmăcire

Deplină împuternicire.

Pe temeiul împrumutării ce am făcut luminăției sale prințului Valahiei, Alexandru Ghica, eu, având drept a primi din vistieria prințipatului Valahiei o sumă de lei șase sute mii naht, după cursul de acolo, cuveniți pînă acum luminăției sale, pe de o parte, în puterea cheltuielilor ce au

făcut cu mergerea la Constantinopol, iar pe de alta, din socoteala leșii pe trecuta tetraminie dă pe urmă.

Cu aceasta împuternicez pe sfetnicul și aghentul meu din prințipaturile Valahiei și Moldavia, domnul Mihail Theodorovici Gherman, ca să priimească această sumă în mîinile sale.

Craguevaț, 24 ghenarie 1837

L. T. Au iscălit

Milos Obrenovici
printul Serbiei

Nº 28.

Din porunca prințului
Paun Iancovici
printipescul secretar.

Arh. St. Buc., Obstescul Control, dos, 1882/1837, f. 7.

IV

Craguevaț, 17 mai 1832. Milos Obrenovici arată Sfatului Administrativ al Țării Românești hotărîrea luată de el în pricina dintre trei negustori din Belgrad și baronul Meitani, pentru sare și pentru niște datorii.

Ваша Благородія

Приміт 13 iunie 1832.

Почитаема Господо!

12 Маія текуће године получио самъ почтаемо писмо, коимъ сте се Ваша Благородія, безъ назначенія дана, мѣста и № гді и кады еписано, къ мени обратили за дугъ, кои прекупительни Баронъ Мейтанове соли Г. Г. Алекса Симићъ, Марко Аншехъ и Соломонъ Хайфонъ изъ Бѣограда имаю платити у сумми отъ 115 516 форъ и 25 кръ сребра, за дугъ кои е по обстоятельствама Бар. Мейтана на рачунъ правительства Княжества Влашкогъ прешао.

Видно самъ да Благородія Ваша, у име Сената истогъ Правительства, признаете отъ Србски судова и отъ мене, по обичаима землѣ ове, вѣнъ пресуђено право Бар. Христофора Сакеларія изъ Букареста у призвѣнію Бар. Мейтановы новаца, секвестрираны отъ реченога кредитора кодъ вишепоменуты Бѣоградски прекупителя соли. По овоме дао самъ безъ закосненія призвати речене Бѣограђане и представио самъ имъ зактеваня Ваши Благородія.

И они признаю, да имаю за со, прекуплѣну отъ Бар. Мейтана, плаћати сумму отъ 115.516 форъ и 25 кр., но да отъ нѣ треба найпре сумму ону, кодъ Бар. Сакелларію за нѣговы секвестръ припада. Они то признаю, но у исто време показали су ми и условія, по коима су съ Бар. уговорили тюкове исплатенія исте сумме, и предположили су да прва полица коју су морали 1. фебруара ове године за тай рачунъ издати, условія съ Бар. Мейтаномъ, отбія се за рачунъ Бар. Сакелларія; друга отъ 65.000 форъ да е требало да се изда 1. Маія, а трећа отъ 6820 форъ и 40 кр. да се изда 1 августа, а да се плате свака два 90 дана по листи; напротивъ тога, да е Бар. Мейтанъ по послѣдњемъ рачуну съ нымъ учинъномъ, дужанъ остао изручити нымъ јошть 1.200.000 ока соли. Ово предложивши, додао, да само за ово неискусуреніе остала е полица отъ 1 Маія јоште неиздана, но да су готови издати ю, како имъ се со дужно оставши искусури.

Какогодь што высокославный Сенатъ Княжества Влашкогъ и Ваша Благородія желе, да се дѣлу овоме помоћу главномъ замкупителъмъ окнъ Влашки Баръ Мейтаномъ и прекупительма Бѣоградскимъ Г. г. Симићемъ, Аншехомъ и Хайфономъ, а найпослѣ и кредиторомъ Бар. Мейтанивимъ, Бар. Сакелларіемъ еданъ путь конацъ учини; исто тако и я могу увѣрити, да е и мени, за любовъ Высокославногъ Сената, много за тимъ стало да се оно еданъ путъ рѣши. Као правитель землѣ, коя е и сосѣдна и едновѣрна Влашкой, нагнуго самъ, да честопоменуты Бѣоградски прекупители соли издаду правительству Влашкомъ сву сумму новаца, Бар. Мейтану дужны, коя по отбіеню претензіе Бар. Сакелларія притиче, у полицама, кое ље се за ову сумму, и за ону отъ 65.000, и з ону отъ 6820 форъ

и 40 кр. 30 юлія текуће године исплатити а чему свему заповѣдио самъ да се съ правительствомъ Княжества безъ закосненія у споразумѣніе ставе.

Но будући да самъ ій, за любовъ правительства влашкогъ, принудио, да и 6820 форъ и 40 кръ такође 30 юлія исплате, а по праву основаномъ на слову контракта съ Бар. Мейтаномъ, дужни су ю топрвъ 31 8-вра ове године исплатити, то опетъ као праведны Судія, морао самъ и на то бдити, да се слово контракта ныногъ съ Бар. Мейтаномъ у призрѣнію искусуренія подпуногъ количества соли уговорене испуни, и дозволити имъ, да полице онда издаду, кадъ отъ правительства количество соли отъ 1.200.000 ока соли подпuno приме и кадъ имъ се екземпляръ контракта учинѣногъ съ Бар. Мейтаномъ у правительству налазефій се, промѣни съ онимъ, кои е съ нынне стране Г. Гици Опрану поручень на сохраненіе. И тако ће они, спорѣзумѣвшіе съ правительствомъ Княжества Влашкогъ, онай данъ, кадъ имъ количество ово соли искусурено и екземпляръ контракта враћенъ буде, истомъ правительству полице свое и дати и сверху оны пара, кое 30 юлія, и сверху оны, кое 31 8-вра т. г. требају да се плате, тако, да се све те паре 30 юлія о. г. исплате, хотя да бы они за 6820 форъ и 40 кр. право имали, топрвъ 31 8-вра исплатити ій.

Надамъ се, да ће овима моимъ рѣшеніемъ правительство Влашко на файди быти, получаюћи ову сумму новаца у еданъ путь, и едну на време уречеиу, а другу три мѣсeca пре него е уречено. Садъ ће отъ самогъ правительства зависити, видити поменуте полице часы пре у своима рукама и исплаћене 30 юлія о. г.; нек'учини оно наредбу да се нужно имъ количество соли часъ пре откусури, полице ће у минуту искусуренія слѣдовати.

Заключањајући писмо мое, немогу пропустити, да неизразимъ како Высокославномъ Сенату Княжества Влашкогъ, тако и Вашим Благородіямъ мое искрено и срдечно желаніе о добру и напредку Влашке, и не увѣримъ Вась о свагдашњој мојој готовости, быти ньой на пользу у свимъ праведнимъ нѣнимъ потребама, сосѣдство и едновѣрство, и признаніе, да притяжавајући у Влашкој такође мошіе, такође као членъ къ земљи истой принадлежимъ, руководиће све мое кораке како на пользу земљѣ, тако и правительства Княжества Влашкогъ.

Съ истињимъ почитаніемъ самъ
Вамъ къ услугама готовъ
Милошъ Обреновићъ
Князъ Сербскій

У Крагуевцу
17 Маја 1832
№ 1290

[Traducere românească contemporană:]

Primit la 13 iunie 1832.
Tilmăcire după sîrbește.

*Milostivilor domni,
Cinstișilor boieri.*

La 12 ale lunii maiu, anului curgător, am primit cinstita scrisoare prin care dumneavoastră, fără să arătați printr-însa zioa, numărul și locu, unde și cind s-au scris acea scrisoare, v-ați intors către mine pentru datorie ce sunt datori neguțătorii de la Belgrad, și anume Alexa Simici, Marco Anșeh și Solomon Haifon, a plăti lui baron Meitani pentru sarea ce au cumpărat-o în sumă de 115.516 florinți și 25 crăițari în argint, care această datorie după împrejurările a lui baron Meidani au trecut pă seama stăpinirii Țării Românești.

Am văzut că dumneavoastră, în numele Sfatului a acei otcîrmuiri ați cunoscut că de judecăurile sîrbești și de către mine, după obiceiurile acestui pămînt, prin hotărîre s-au și dat dreptate hălăditorului din București, lui baron Sachellarie, în pricina banilor ce are a lua de la baron Meidani, pentru care de către pomenitul creditor s-au sefestrisit banii la mai sus numiți neguțători ot Beligrad, cumpărătorii săi.

După care îndată pă pomeniții Beligrădeni chemîndu-i înaintea mea, le-am făcut cunoscut cererea dumneavoastră. Si ei au mărturisit că, pentru sarea ce au cumpărat de la dumnealui baron Meidani sunt datori să plătească 115.546 florinți și 25 crăițari, însă : ei datori să cunosc

a plăti mai înainte cea sumă de bani care de către dumnealui baronu Sachelarie s-au secesfestruit la dînsii pentru datoria ce are la dumnealui baronu Meidani, pă care ei o cunosc; și tot atuncea mi-au și înfățișat alcătuirile după care învoindu-să cu baronu, s-au pus vadele pentru plata acestor bani, mai arătind că după o adevărată poliță pe care siliți au fost ei la zi l-iu februarie anului curgător, tot dintr-această socoteală izvorită din alcătuirea cu baronu Sachelarie, a o plăti, să scadă din socoteala baronului Sachelarie; și alta de 65.000 florinți care trebuie să se dea la zi l-iu maiu, și al treilea poliță de 6.820 florinți și 40 crăițari, să se dea la zi intiu avgust; și fiecare poliță să se plătească de la zioa în care să va arăta peste noăzeci zile, pă lingă aceasta mai adăogind a arăta că dumnealui baronu Meidani, după cea du pă urmă făcută cu dînsii socoteală, au rămas dator ca să le teslimatisească încă 1.200.000 ocă sare. Această provalisind, au adaos zicind că numai pentru această neexoflisire a teslimatului sării au rămas poliță de la zi l-iu maiu încă neplătită, însă ei sint gata a o plăti îndată după ce li să va teslima cusurul sării ce au a mai priimi.

Intocmai precum slăvitul sfat al Țării Rumînești și dumneavastră voiți ca pricina aceasta ce să trăgănează între mai mărele contracții al ocnelor Valahii, baron Meidani, și neguțătorii beligrădeni, dumneilor Simici, Anșeh și Haifon, și pă urmă și a creditorului, a lui baron Meidani, baron Sachellarie, să se dea odată desăvîrșită izbrâniere. Eu pot încredea că și dorința mea este unită cu voia prea slăvitului Sfat și cu toată dragostea voiesc ca o dată să să dea sfîrșit acestii princini și de aceea ca un otcîrmuitor pămîntului care este vecin și tot de o lege cu Țara Rumînească, am poruncit ca pomeniții cumpărătorii sării beligrădeni, să teslimatisească ocăr-muirii Țării Rumînești această sumă de bani ce sint datori lui baron Meidani, cit va rămînea după ce să va scădea pretenția baronului Sachellarie, coprinsă prin polițe, atât toată această sumă, cit și 65.000 și 6.820 florinți și 40 crăițari, au să să plătească la 30 iulie anului curgător. Pentru care toate aceste le-au poruncit ca fără întîrziere să să înțeleagă cu otcîrmuirea.

Dar pentru dragostea ce o am către otcîrmuirea Țării Rumînești, i-am supus ca și 6.820 florinți și 40 crăițari, iarăși la 30 iulie să le plătească. Iar după dreptățile întemeite pă coprinderea contractului încheiat cu baronul Meidani, datori sint ei a le plăti la 31 octombrie anului curgător; și de aceia iarăși ca un judecător drept silit am fost a-mi întoarce și asupra acestui iost băgarea de seamă și am găsit cu cale ca coprinderea contractului lor cu baronul Meidani în ceea ce să atinge de exoflisirea a toatei cătătimei sării, după simfonie să o teslimatisească, dîndu-le voie ca o poliță să o plătească atunci cînd de la otcîrmuirea Țării Rumînești toată cătătimea sării de 1.200.000 ocă sare vor priimi-o deplin și cînd exempliaru contractului încheiat cu baronu Meidani ce să afă la otcîrmuire să va schimba cu acel care din partea lor este dat spre păstrare d. Ghiță Opran, și aşa întălegindu-să ei cu otcîrmuirea Țării Rumînești, în zioa aceea cînd aceasta cătătime a sării li să va teslimatisi de istov, și exempliaru contractului li să va da, îndatorați sint a da acei otcîrmuri polițile lor și atât banii cei care la 30 iulie sint și cu care la 31 octombrie trebuie să să plătească, să răspunză toți acei bani la 30 iulie anului curgător, măcar de și au ei dreptate ca să plătească 6.820 florinți, 40 crăițari tocmai la 31 octombrie.

Eu nădăjduiesc că otcîrmuirea Țării Rumînești se va folosi cu această a mea hotărîre priimind această sumă de bani o dată, una la vadeoa hotărîtă și alta înaintea vadelii cu trei luni. Acum dar de la însuși otcîrmuire spînzură ca să vază pomenitele poliță cu un ceas mai înainte în miinile sale și plătite la 30 iulie anului curgător, să facă apoi punere la cale, ca trebuincioasa lor cătătime sare cu un ceas mai nainte să să istovească cu teslimatu, iar polițile în minutul istovirii să vor da.

Încheind această a mea scrisoare, eu nu pot a nu mărturisi, atât către prea înaltul Sfat al Țării Rumînești, cit și către însuși dumneavastră, a mea curată din tot sufletul voință pentru binele patrioților Țării Rumînești și a vă încredință că eu totdeauna sint gata să le fiu de folos la toate ale lor drepte trebunîte, după dreptu vecinătăței și a o legiu-rei, a zice și aceasta că eu avind în Țara Rumînească moșii, sint ca un mădular a acelui pămînt, mă cunosc dator a păzi toate pasurile mele, atât pentru folosul pămîntului, cit și a otcîrmuirii Țării Rumînești.

Cu cel mai adînc respect sint al dumneavastră gata spre slujbă

Miloș Obrenovici
Cneazu sîrbesc.

N° 1290
maiu 17, 1832
Craguevaț

Au tălmăcit porucicu Macedonschi

Arh. St. Buc., Vistieria, dos. 2887/1831, f. 861-862.

Craguevaț, 11 aprilie 1833. Miloș Obrenovici arată Sfatului Administrativ al Țării Românești că nu a împiedicat căratul sării în Serbia, iar transportul în curs de efectuare este în contul creditului de 70 mii de galbeni acordat de Serbia unor negustori din București.

Правительственному Совету Княжества Валахии

Я имѣю честь получить почтеннѣйшее отношение высокославного правительственного Совета отъ 16 прошлого мѣсяца за № 791, клонящееся къ тому, чтобы неотказаться мнѣ сдѣлать способный распоряженія коими бы устранить препятствія и при перевозѣ соли изъ Княжества Валахіи въ Сербію и при продаї ея въ последнѣй землѣ изъ призрѣнія того, что способы сиѣ къ пользѣ Вистіяріи Княжества Валахіи относятся.

Держась точно того основоположенія, соѣдственнымъ державамъ дѣлать со всякою точностью возможную услугу, которая отъ меня по справедливости потребоваться можетъ, я не оступал ни относительно къ Княжеству Валахіи; мнѣ во все неизвѣстно, что какія либо препоны, если таковыя при вывозѣ соли изъ Княжества Валахіи дѣйствительно почувствованы, были слѣдствіемъ какихъ либо распоряженій или мѣръ, въ семъ отношеніи чиновниками моими препринятыхъ; еслибъ Высокославный правительственный Советъ взираетъ зъ препятствія тѣ то обстоятельство, что съ нѣкоторого времени Сербія нарочно ту соль изъ Валахіи принимала, которою съ извѣстными евреями изъ Букараста контрактомъ утвердили для надобности своей. Не безизвѣстно Высокославному Правительственному Совету, что Сербія кредитовала извѣстнымъ ему евреямъ Букарастскимъ болѣе 70 тысячъ австрійскихъ червонцевъ на счетъ соли, и что по смерти сихъ евреевъ ту соль за свой даныя имъ въ передъ деньги, взяла, и начала ее вывозить. Конечно, что и правительство Сербскное должно было болѣе всего способствовать вывозу нарочитой соли, контрактами заключенной, и перепродать ея въ Сербіи, чтобы Сербія за свои кредитованныя евреямъ деньги, еще при жизни ихъ оставшая неудовлетворенна, не потерпила какой-либо уронъ.

Но поелику и соль сія изъ оконъ Княжества Валахіи и деньги тѣ, даннія за ону, если онъ неупотреблены въ другую сторону, поступили въ Вистіярію Княжества, а Сербія большее количество соли за свою надобность не требовала, то и не вижу никакъ, что доходамъ Княжества Валахіи, которому все равно кто бы ни покупалъ и вывозилъ соль его, споспѣшностью вывоза, предпомянутой соли какой-либо убытокъ удѣланъ. Между тѣмъ и соль сія въ весьма короткое время не долѣе дня Св. Великомученика и побѣдоносца Георгія вывезена будетъ, и тогда устранится и сіе мнимое препятствіе. Сверхъ всего не пропущу сдѣлать тогда распоряженіе, соль изъ Княжества Валахіи вывозимая, безъ всякого еще зрянія на притяжателей ея вывозима обыкновеннымъ порядкомъ и притомъ по разсмотрѣнію каждого изъ нихъ развозима и продаваема была. Тогда, надѣюсь, небудуть имѣть причины къ щѣтамъ тамошніе купцы, промышляющіе солью, что они охудѣваютъ въ средствахъ къ уплатѣ долговъ своихъ Вистіяріи.

Какъ до сихъ поръ готовъ я былъ удовлетворить каждому справедливому желанію Высокославного Правительственного Совета, точно такъ ивпередъ сей-же Советъ найдеть меня всегда склоннымъ къ исполненію всѣхъ требованій своихъ, которыя къ ползѣ его клонятся и которыя безъ убытка собственнаго моего Отечества могутъ быть исполненными, въ томъ увѣреніи, что и Высокославный Правительственный Советъ, какъ-то до сихъ поръ дѣлалъ, будетъ указывать и впредъ всякую возможную услугу, клонящуюся къ выгодамъ Сербіи.

Пребываю

Высокославнаго Правительственного Совета къ услугамъ готовѣйший.

Милошъ Обреновичъ
князь Сербскій

Крагуевацъ
II Апрѣля 1833

707

Cneazul Serbiei Miloș

De la 11 aprilie 1833. N° 85.

*Către Sfatul Administrativ
al Valahiei*

Eu am avut cinstea să primesc prea cinstita otnoșenie a înalt slăvitului Sfat Administrativ de la 16 a trecutei luni cu N° 791¹ atingătoare de aceasta că adică eu să nu mă leapăd de a face indemnitate puneri la cale, prin care să se depărteze impiedicările la căratu sării din Valahia la Servia și vînzarea ei la această după urmă țară.

Lăud în băgare dă seamă că aceste mijloace să atinge de vîstieria Valahii, eu, știindu-mă întocmai după acest temeu, că adică să fiu totdeauna gata a arăta staturilor vecine toată cea prin putință slujbă, care, după dreptate s-ar putea cere de la mine, nu m-am abătut nici de ceea ce să atinge de Printipatu Valahii.

Drept aceea, mie nicidcum nu-mi este știut că să fi făcut ceva impiedicări (dacă unele ca aceste la căratu sării din Valahia cu adevărat s-ar fi urmat) din punere la cale, sau măsuri luate de către cinovnicii mei.

Poate că înalt slăvitul Sfat administrativ socotește de impiedicări împrejurarea aceasta că Servia de la o vreme înainte într-adins au priimit din Valahia pentru trebuința sa sarea ce au întărit-o prin contract cu știuții ovrei din București. Este știut înalt slăvitului Sfat administrativ că Servia au dat credit știuților ovrei din București peste 70 mie galbeni austriacești pentru sare și după moartea acestor ovrei, Servia au luat această sare pentru banii ce le-au fost dat înainte și au început a o căra. Negreșit că și ocirnuirea Serviei au vrut să ajute într-adins căratul acestui sări ce s-au încheiat prin contracturi și vînzarea ei în Servia ca să nu sufere vrăo pagubă pentru banii săi ce au dat cu credit ovreilor, cu care bani mai nainte de moartea lor nu s-au fost îndăstulat.

Dar fiindcă și această sare este de la ocnele Valahii și banii plătiți pentru dînsa (dacă acești bani nu s-au întrebuit în altă parte) au intrat în vîstieria Valahii și Servia n-au cerut mai multă sumă de sare pentru trebuința sa, — apoi eu nicidcum nu văz ca să să fi pricinuit vreo pagubă la veniturile Valahii (la sare tot una și făcea, oricine va cumpăra și căra sarea ei) cu grabnicul cărat al acestui sări, care în vreme foarte scurtă și nu mai mult pînă la 23 april să va căra; și atunci să va desființa și această impiedicare ce să socotește, cînd nu voi lipsi de a face punere la cale ca sarea ce iese din Valahia să să care după obicinuita rînduială necăutînd la stăpinii ei, ci, după cercetare ce li să va face, să să care și să să vînză. Și atunci nădăjduiesc că neguțătorii de sare de acolo nu vor mai avea cuvinte de pricinuire că mijloacele lor de plata datorilor către vîstierie vor fi proaste.

Eu, precum pînă acum am fost gata a îndestula orice dreaptă dorință a înalt slăvitului Sfat administrativ și de acum înainte mă va găsi acel Sfat totdeauna cu întocmai aplecare către împlinirea tuturor cererilor lui ce să vor atinge în înparte-și folos și care să vor împlini ai fără paguba părții mele, fiind încredințat că și cînstitul Sfat administrativ va arăta și de acum nainte toată cea putincioasă îndatorire ce să atinge de folosul Serviei, precum au fost pînă cum.

Craguevat, 11 aprilie 1833.

Rămîn gata spre slujbă
Miloș Obrenovici, cneazul Serbiei.

Arh. St. Buc., Vîstieria, dos. 6546/1832, f. 481.

¹ Referitoare la plingerea neguștorilor turci de la serhaturi că n-au realizat venituri pe Dunăre spunînd să li se dea ajutor la gherdapuri și va avea folos și Valahia «ce să socotește a doua patrie a cnezil voastre». (Dos. 6546/1832, f. 309).

Poiana, 13 iulie 1833. Locuitorii de pe moșia Poiana (Dolj) a lui Miloš Obrenović cer acestuia locuri pentru fin și suhat, cum au avut în trecut.

Cu plecăciune ne încinăm noi, locuitorii și jaluim milii Mării Tale, domnule Miloš, de la mic pînă la mare.

Nu mai am ajuns a trăi, vai de noi. Datori săntem a ne arăta ale noastre neputinți.

În zilele satului Poiana, slobozi am fost în toate moșile cu plugurile, cu coasale, cu vitele; iar acum făcindu-să poprire ca fiecare locuitoru în locu unde-și face claca, acolo să fie cu toată hrana, și noi strîngîndu-ne după poruncă și fără voie, pămînt nu ne-au ajuns. După aceea am plecat pe alte moșii și acele stăpîniri fiind mînioși pe noi, pentru că le-au rămas moșile nearate; și acumă dacă am mers de ne-am rugat pentru fin și pentru suhat, ei au zis să cerem de la stăpîn moșiei noastre. Si cerind la stăpînul moșiei noastre, nu ni s-au dat, că n-are de unde; și de aceasta am rămas flăminji și săraci. Si toată sărăcimea să bucură că doară te vei milostivi spre a noastră săracie să fim și noi cum sănt lăcitorii de prin alte moșii care sănt aproape de moșia Dumitale. Si de nu vei grăbi cu mila spre săraci, în scurtă vreme știut să fie că te vei lipsi de atita sumă de sărăcime.

Satul Poiana, cu Tunari Sîrbi
1833, iulie 13.

[Urmărează 12 semnături ale delegaților satului întreg].

Arh. St. Buc., Grefele Tribunalului Vîlcea, A. N. MMDLXXXIII/20.

VII

Pojarevaț, 20 septembrie 1838. Printul Miloš Obrenovici îンștiințează pe locuitorii moșiei sale Poiana (Dolj), că trimite pe Dimitrie Mustacov să cerceteze abuzurile lui Ștefan Pazaraț împotriva căruia s-au plîns.

Благоизбранныму Обществу мошie Пояне у княжеству Валахiй, Наше лю-
базно поздравлѣ.

Писмену тужбу вашу противу надзирателя мошія наши Стефана Пазарца,
за учинъне вамъ обиде, поднешену, с Родителскимъ благоизволеніемъ пріимили
смо и внимательно саслушали ю.

За извидити непоредке кое се међу вами одъ Пазарца догађаю, учинили смо
наредбу на чиновника Агенције наше у Букаресту, Совѣтника Нашегъ Димитрия
Мустакова, да он међу вас дође, тужбе ваше провиди и такове нама на расмотреніе
поднесе. Препоручуемо свима вами да свакій онай кой буде какову тегобу на
сердцу своему противу Пазарца има буде, нека чиновнику Нашемъ Мустакову испо-
вѣди, како ћемо и Мы по томъ, сматраючи неурядности Пазарца, и рѣшеніе Наше
учинити мої, а вами, уколико вами тегобе чинъне буду, олакшаніе учинити.

Препоручујемо вамъ да у дѣлу овомъ совѣтний будете и да све што голь-
казивати имате безъ икаковогъ изтрученія слободно покажете.

У прочемъ желейни свимъ вами миръ, любов, међусобно согласіе, и поздрав-
ляючи васъ све одъ мала до велика са свимъ вашиха фамилијама, са истинскимъ
и отеческимъ къ вамъ благоволеніемъ, смо.

Вашъ благонаклонный
Милошъ Обреновичъ
князъ Сербскій

П. 663.
20 Септемврія 1838
у Пожаревцу

По заповѣсти Княжеской
Ааронъ Загорица
Протокол и...

[Traducere]

Trimitem salutările noastre cordiale către obștea aleasă a moșiei Poiana din principatul Tării Românești.

Cu părintească bunăvoiță am primit și am ascultat cu toată atenția jalba voastră scrisă, înaintată împotriva lui Ștefan Pazară, epistatul moșiei noastre, pentru năpăstuirile ce vi le-a pricinuit.

În vederea cercetării abaterilor care vi se întimplă din partea lui Pazară, Noi am poruncit cinovnicului Agenției noastre din București, consilierul Nostru Dimitrie Mustacov, ca el să vină printre voi, să cerceteze jalbele voastre și să Ni le supună și Nouă pentru cercetare. Vă recomandăm tuturor, ca oricare dintre voi va avea ceva pe inimă împotriva lui Pazară, acela să-i arate cinovnicului nostru Mustacov pentru ca și noi, observând neregulile lui Pazară, să putem după aceea lăua o hotărire, iar vouă, în măsura în care vi s-au pricinuit necazuri, să vă putem aduce ușurare.

Vă povătuim ca în această pricină să fiți cu bun sfat între voi și tot ce aveți de spus, să spuneti liber și fără nici o reținere.

Pe lîngă acestea, urîndu-vă tuturora pace, dragoste, bună înțelegere între voi, și salutindu-vă pe toți, de la mic pînă la mare, cu toate familiile voastre, cu adevărată și părintească bunăvoiță sănsem.

al dumneavoastră binevoitor
Miloș Obrenovici, prinț al Serbiei.

Nº 663,
20 septembrie 1838
în Pojarevaț

Din porunca prințului
Aaron Zagorina
Protocol și...

VIII

Poiana, 22 octombrie 1838. Locuitorii moșiei Poiana (Dolj) a lui Miloș Orbenovici, cer acestuia să dispună o a doua cercetare a abuzurilor din partea epistatului, întrucât prima cercetare nu a fost obiectivă.

*Prea Înălțat Domn Miloș, cneaz la toată Sărăvia și al nostru stăpin.
Noi toți locuitorii din satul Poiana,
Prea plecată jalbă.*

Porunca Înălțimii Voastre ce ni s-au trimis prin comisia cea orînduită de către Înălțimea Voastră, la fața locului aici, cu № 689/1838, dată la 10 ale următorului august, coprinzătoare că arătările noastre ce am făcut pentru asupririle și nedreptățile d. Pazară, ne-au luat mai mult peste drepturile noastre ce sunt, că nu ni este după regulamente.

La care noi sănsem la o mare îndoială, că asupririle ce am arătat pomenitei Comisiilor și cercetarea ce s-au făcut, n-au încunoștiințat adevărul Înălțimii Voastre; că am văzut că nici o punere la cale n-au făcut după dreptățile noastre; și am rămas înstrimbătați acum, ca și întâi, și unele ca acestea nesuferite strîmbătăți nici o dată nu le vom tăcea.

De aceea, plecat iarăși ne rugăm Înălțimii Voastre și al doilea ca să nu treacă cu vederea rugămintele noastre pentru unele ca acestea asupriri nedrepte în zilele Nălțimii Voastre cei ca un oblăduitor și stăpin al nostru și mult milostiv, să să întoarcă cu milostivire asupra noastră și să binevoiască, pentru ce ni s-au luat peste drepturile datorii ale noastre, să ni se întoarcă înapoi, fiind o pagubă simțitoare pentru noi și împotriva bunelor orînduieli.

Că noi cunoaștem prea bine că sănsem supuși Înălțimii Voastre și de la Înălțimea Voastră așteptăm dreptățile noastre. Căci sumă lucru puțină, dar a fost și peste cănonisitele ale noastre datorii, n-am fi cutezat niciodată să îngreuiem auzul Nălțimii Tale și în zilele Nălțimii Voastre să fim asupriți. Că orînduiții paznici de aici, anume: Chiriac Bistriceanu, Florea Roșu, Ionită logofătu — acești sunt toți părtinitori D. D. Pazarăi, pe care nelipsit i-au întrebuințat în folosul Dumisali și totdeauna, pentru că trimișii Înălțimii Voastre dă acolo aici n-au urmat după cuvîntă cercetarea, a lăua cu băgare dă samă cu amâruntul plingerea tuturor locuitorilor, năpăstuirile ce au cercat și cele ce ni s-au luat peste drepturile noastre, și au căutat să urmeze potrivit cu voințele D. Pazarăi. Într-o asemenea urmare, cine au putut căpăta dreptățile sale? Iar că aceste nedrepte urmări, luîndu-le în băgare de samă, Înălțimii Voastre niciodată nu vederă plingerile noastre, fiindcă unii din lăcitorii noștri nu-i stă prin putință de a

ne odihni pă acest pămînt al Înălțimii Voastre, și aşteptăm mila și bunătatea Înălțimii Voastre, milostivindu-se la drepturile și ţinguirile noastre, ca prin chipul cel-l va socoti de cuviință ca să se descopere dreptul adevăr și cu deslușire toate cu amăruntul, încrezînd și pă Înălțimea Voastră.

Și pentru toate nedreptățile, asupriri și pagube ce le suferim noi, supușii Mării Tale, aşteptăm cu milă a ni se îndrepta dă mai sus plângerile noastre numai de la Înălțimea Voastră, unde reazimă mîngierea noastră.

Noi, ai Înălțimii Voastre.

Anul 1838, oct. 22

Poiana

Prea plecați supuși,
Noi toți locuitorii satului
Poiana al Înălțimii Voastre.

Arh. St. Buc., Grefele Tribunalului de Vilcea, A.N. MMDLXXXIII/15.

IX

[1838?] Locuitorii de pe moșia Poiana a lui Miloș Obrenovici arată comisiei orînduită de acesta abuzurile săvîrșite de epistatul moșiei.

Fierbinte jaluim cinstitii comisiei orînduită de la prea înălțatul D. D. Miloș.

Arătăm noi toți lăcitorii satului Sîrbi, în dreptatea ziditorului și făcătorului a toate, că, după toate jaluirile noastre, n-am văzut nici o bunătate.

Căci, mai întii, sănsem schimbați de locurile ce am arat, care rană iaste nevindecată, trăgind nădejde de vindecare acum și din partea finului. Optzeci de bordeie s-au scos de pe livezi, care locuri le-au fost de ani douăzeci și șase, care am dus bălegar cu caru de s-au livezit, și acum sănsem în lipsă de acest fin.

Al doilea, cînd au venit la Poiană gospodar Ștefan Pazaraț ca să ne fie stăpîn și noi l-am cunoscut cu cuvînt blînd, zicînd: acum să fiți toți bucuroși că v-ați dobîndit stăpîn bun, pre domnul Miloș; să lucrați și conacu și cu plugu și seceratu și prășitu și la arie și treieratu și fin cosind și grämăditu de fin — tot lucru. Și acest lucru s-a ținut pînă la 3 ani, plătind și în banu pe acei trei ani, nesocotîți de zile de clacă, după vorba lui cu noi¹ că nu va cere nimică pentru clacă. Iara în al patrulea an apucîndu-ne de socoteala clăcii anilor trecuți, neavînd răvaș la mînă pentru zile lucrante, au luat de la care cît au vrut, țînd în socoteală zile lucrante iar cît au vrut.

Banii clăcii

Taleri

Parale

187	—	Eu Vițe sin Lila, am dat și 13 iape la vrau, două zile într-un an, și în doi ani iară la vrau cîte o zi au umblat tot acele treisprezece iape și un cal nefiind, l-am plătit cu cinci sute lei.
25	—	Teno Lungu au dat, și 29 de zile au avut mai mult lucrare pe acei trei ani.
12,	20	Iovan Bivolaru grădinar am dat; și pentru 172 ocă grîu dijmă am dat 400, adică sute patru, pe trei ani.
22	—	Iovan sin Drăgan, am dat și iape 8 la vrau, patru zile în doi ani fără plată; și pentru 200 ocă grîu dijmă, o sută mai mult am dat.
49	—	Țanu sin Pîrvu cu tată-său au dat și 180 de zile au lucrat.
25	—	Iovan Lață au dat
200	—	Ipac am cheltuit și le-am făcut o cîrciumă bordei la tîrg, la începerea tîrgului neavînd, zicînd ca să-mi ție în samă la chirie — care; lemnele de bordei sint cumpărate, de la tîrg nu sint.
88	—	Ipac am dat pentru 30 lei datorie de pe porumbu.
7	—	Ipac am dat pentru cinci ocă sămîntă dă cînepă; împrumut luasăm ipac.
60	—	Ipac Iovan Ață, am dat pentru două sute ocă grîu, zicînd că l-aș fi luat împrumut de la arie, și eu, fiindcă nu am nici știut de unde să ia acel grîu, foc iau în gura mea, ipac pentru 9 ferdele porumbu dijmă; ducîndu-mă la pătulu dijmii nu am avut loc, m-am întors și la al doilea an pentru cele 9 am dat 18.

¹ Sterse cuvîntele: N-am avut răvaș.

- 27 — Vîlco Babii-Monii, am dat pe 3 ani, pentru cei 300 și o ocă 20 porumbu, tocmai cu fl. 12 suta, pe urmă am plătit cîte 30 lei, parale 20, suta.
- Iovan Davi, au luat 300 ocă porumb cu 12 lei tocmit, pe urmă cîte 31 lei, parale 20, plătit.
- Tone Sirbu, au luat bani pe grîu și au dus grîu și să cere ca să-l ducă iară, zicind că nu l-au dus. Si pentru zece ferdele porumb dijmă, întors de la pătul îndărât, neavind loc; și la al doilea an 20 am dat, îndoit.
- 20 — Pătru Babii Jivanii, au dat pentru 3 ferdele porumb. Șasă am dat pentru 7 znoopi dijmă, grîu.
- 441 — O sută 30 ocă am dat
- 25 20 Peșo Pereșoreanu, am dat pe 3 ani clacă și pentru 200 ocă porumbu, tocmit suta cu lei 12. La anu pe urmă am plătit suta lei 31, parale 20.
- 20 — Stoian sin Iovan, am dat pe 3 ani și zile lucrătoare și pentru 200 sute ocă porumb tocmit cu lei 12 suta și soroc de Rusali până la Crăciun au fost. La al doilea an 730 sute ocă am dat; și pentru dijmă grîu ocă 90 din partea Tănăsachi am dat 190.
- = 40 Vătu Zet Țăță, și 18 cai au treierat 4 zile în trei ani; și pentru grîu dijmă două sute, partea Tănăsachi, 300 sute am dat.
- = 40. Iova lu Gușovceanu ~~дал четири кони де чычш, ходил, башка 14 дни работал; едни растѣк слама съ помѣрилъ кото, үтре предаде го въ нѣ други, а 14 ү липск; зекъ ми 22 гроши пѣрн 10; десиро дѣржъты още 3617 гроши, пѣрн да за 36. Митъ.~~¹
- = 3 Mitu Ba [bii] Stoinii cu fiu-sau, am dat.
- 17 — Monea sin Minea au dat, și zile au lucrat; și pentru 100 ocă grîu de dijmă 100 ocă au dat.
- 31 20 Naidin Zet Pîrvu au dat clacă pe trei ani; cînepă ocă șapte dată; plătit cu cînepă îndoită... au dat.
- 76 — Mărin Matache au dat clacă pă 3 ani; pentru 12 ferdele porumbu au dat, îndoită au plătit.
- 26 20 Dumitru sin Onă Săcară, de clacă dijmă porumbu 4 tîrne date și pe urmă au mai dat șasă.
- 60 — Dină sin Țfetco au dat pe 3 ani clacă; pentru unsprezăce tîrni porumb a dat îndoit, cu toate 22.
- 37 — Țenco cumnatu Pășii.
- 63 — Lila sin Babii Mara, pentru 200 sute ocă porumbu, tocmit cu taleri 12.
- 50 — Todur Belciunică au dat. Am fost o vară slugă iertîndu-mi-să dijma finului de lei 20 și pe urmă am dat două sute ocă grîu de-am plătit acel fin.
- 31 20 Droană au dat pe trei ani clacă; și Iovan Căzașu lucrînd la conac, i s-au oprit lei 20 și s-au încărcat cu două plaste fin și le-au plătit cu tl. 3 lei.
- 13 20 Veco Sirbu, pentru 14 clăi grîu, dijmă 20 clăi îndoită am plătit 666 ocă grîu au dat.

Arh. St. Buc., Grefele Tribunalului Vîlcea, A.N. MM DLXXIII /5.

X

Herești, 9 iunie 1840. Prințul Miloș Obrejanović scrie epistașilor moșiei sale Poiana (Dolj) să dea locuitorilor locuri pentru case.

*Нашимъ Епистатима
изъ мошіе Пояне.*

По просби датой намъ отъ долупотписаномъ въ той просбы, съ 23-го януарія 1839 године, жители трговци изъ Пояне, кои зактеваючи мѣста замль заради сложенія куїна темелня, дозволявамъ имъ и съ наше стране на слѣдуюши начинъ.

Буде кои Епистати юду се случити бити смотрители о поменутой мошії, заповедамъ ти дати имъ мѣста заради куїне, само толко колко за потребу и нуждно

¹ Iova Gușovceanu a dat patru cai pentru ceaus și a lucrat și 14 zile; un car de paie, măsurat cu cotul, l-a vîndut dimineață iatăși altuia, iar eu am râmas în lipsă; mi-am luat 22 groși, 10 parale; mai rămîn buni 3617 groși, 30 parale, să iau. Mita.

буде всякому жителю торговцу, измераваючи имъ мѣста съ погодбомъ по курсу садашнѣгъ времена, како ѡе бити сваки дужан платити.

Ако ли споменуты слажу куће, имаједу дозволеніе саму кућу продавати све тако на своеу мѣсту стоеши. Али дас[е] — срущи или дас[е] прѣмести на друго мѣсто, неједу никадъ дозволеніе имати.

Дато [въ] Херещъ, 9-го юнія 1840.
Князъ Милошъ О. Обреновић.

[Urmează mențiunile în limba română :]

S-a văzut în Comitetul prea С. Началстви
Niculae Kirianu,...¹ Fobabiri,...¹ postelnic.
Văzutu și de mine...¹ advocatu

[Urmează traducerea contemporană în limba română a textului sîrbesc de mai sus :]

*Epistařilor noštri
de pă moșia Poiana.*

După jalba dată nouă de cătră suptiscălii intr-aceia jaleă de la 23 ianuarie 1839, lăcuitori neguțători din Poiana, cari, cerind locuri pămînt pentru clădiri de casă temeinice, li să slobode și de către Noi cu chipul următor.

Oricari epistați să vor întimpla afi îngrijitori numitei moșii, li să poruncește a da locuri pentru casă atîta numai cit de neapărată trebuință va avea fișecare din lăcuitori neguțători, măsurîndu-se locuri cu tocmeală, după curgerea vremurilor de acum, ce va fi fișecare datori să plătească.

De vor clădi case, numiții vor avea voie să vînză numai casa tot stătătoare pe locul ei. Iar ca să o dărime sau să o mute într-alt locu, nu va fi nici acum volnici, nici o dată.

Dat în Herestî, 9 iunie 1840.
Prinț Miloš (Th.) Obrenovici

Încit privește această traducțiune care este esactă, Aghenția sirbească o legalizează.

Nº 441. Secretar D. Jivanovici

Bucuresci, în 19 sept. 1866

Arh. St. Buc., Grefele Curții de apel Craiova, A.N. MMDLXXXII/42.

Nume indescifrabile.